

Tilanne, jossa selvitysvelvollisuuden alainen kunta olisi jäämässä ulkopuolelle ja ei-selvitysvelvollisuuden piirissä olevat velvoitettaisiin em. liittyen osallistumaan selvitystyöhön.

Haapajärven kaupungin lausuntona seuraavaa:

Samanaikaisesti annettuina esityksinä ja riidattomina suhteessa toisiinsa pitää olla kuntarakennelakiluonnosesitys ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiluonnosesitys ja valtionosuusuudistus. Nämä uudistukset tulee käsitellä myös kokonaisuutena.

Valtioneuvosto linjasi aiemmin itsekin, että sosiaali- ja terveydenhuollon pääpiirteiden on oltava tiedossa, kun kuntarakennelaki astuu voimaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain on tarkoitus tulla voimaan 2015.

1. Kuntien on erittäin vaikea ottaa kantaa väestöpohjavaatimukseen, koska ei ole nähtävissä, mitä ovat esim. ne sosiaali- ja terveydenhuollon matalan kynnyksen palvelut ja lähipalvelut, joista 20.000 asukkaan kunnat voisivat saada jaetulla järjestämisvastuulla jotakin järjestettäväkseen ja tuotantovastuulleen. Tämä tulee olemaan merkittävin este muodostaa 20.000 asukkaan väestöpohjan suuruisia kuntia. Sosiaali- ja terveydenhuolto on kuntien merkittävin menoerä - pääsääntäisesti yli 60 % kuntien käyttötalousmenoista. Selvitykset kyllä voidaan tehdä lain edellyttämällä tavalla, mutta kuntarakennelain tavoite 20.000 asukkaan kunnista ei välttämättä toteudu.

Kuntien taloudellinen tilanne, huoltosuhteen heikkeneminen ja ammattitaitoisen työvoiman saatavuus edellyttävät kuntarakenteen muutoksia laadukkaan ja yhdenvertaisen palvelutuotannon turvaamiseksi sekä oman palvelutuotannon turvaamiseksi.

Kunnissa, missä syntyvä ikäluokka on 50 tai sen alle, tilanne heikkenee nopeasti entisestäänkin. Laadukas ja yhdenvertainen perusopetus vaarantuu eikä sitä pystytä turvaamaan.

Jotta kuntarakennelain tavoite ei vesity, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestäminen pitää selvittää ja päättää ensimmäisenä. Sen jälkeen kuntarakennelain edellyttämät tavoitteet ja toimenpiteet on toteutettavissa.

2. Työpaikkaomavaraisuus, työssäkäynti ja yhdyskuntarakenne

Haapajärven kaupungilla ei ole asetettuihin tavoitteisiin huomautettavaa

3. Kunnan taloudellinen tilanne

Tekijät, mitkä kuntarakennelakiluonnosesityksessä on esitetty kuntien yhdistymisselvityksen perusteiksi, ovat hyväksyttävissä.

2. Esityksen sisältämistä määräajoista ja menettelyistä

Lakiluonnosesityksessä esitetään, että kunnat tekevät yhdistymisesityksensä 1.4.2014 mennessä ja ilmoittavat valtiovarainministeriölle 30.11.2013 mennessä, minkä kunnan tai kuntien kanssa se selvittää laissa edellytetyksi kuntien yhdistymistä.

Ministeriö voi tarvittaessa määrätä erityisen kuntajakoselvityksen, mikäli kunta ei ole tehnyt 1.4.2014 mennessä edellytettyä yhdistymisselvitystä uuden kunnan muodostamisesta.

Haapajärven kaupungin lausuntona seuraavaa:

Lakiluonnoksessa esitetyt määräajat ovat haasteelliset toteuttaa. Kunnat ovat epätietoisia siitä, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita saadaan tuottaa 20.000 asukkaan kunnissa ja mitä jaetun järjestämisvastuun kautta saadaan järjestää.

Kuntalain ja valtiosuusjärjestelmälain uudistus on pahasti keskeneräinen. Tietoa ei em. asioissa lakiluonnosesityksessä esitetystä aikataulusta ole riittävästi saatavissa lakiluonnoksessa esitetyn kuntajaon pohjaksi.

Menettelytavat ovat hyväksyttävissä sen jälkeen kun kunnilla on riittävä tieto em. lakiuudistuksista.

Lakiluonnoksessa esitettyihin poikkeamismenettelyihin ei ole huomautettavaa.

3. Valtioneuvoston toimivallasta päättää kuntajaon muuttamisesta

Lakiluonnosesityksessä ei laajennettaisi valtioneuvoston toimivaltaa päättää yleisesti kuntien yhdistymisestä kuntien valtuustojen sitä vastustaessa. Päätöksenteko kuntien yhdistymisestä perustuisi pääsääntöisesti kuntien yhteiseen esitykseen. Ainoa poikkeus olisi erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettelyyn kytketty valtioneuvoston toimivalta päättää kuntien yhdistymisestä.

Erityisen vaikeassa taloudellisessa tilanteessa olevaa kuntaa koskeva kuntajaon muutos tulisi vireille arviointiryhmän esityksestä.

Valtioneuvosto voisi hylätä kuntien esityksen yhdistymisestä, jos yhdistyminen olisi ilmeisesti vastoin kuntajaon muuttamisen edellytyksiä.

Haapajärven kaupungin lausuntona seuraavaa:

Ei huomautettavaa lakiluonnosesitykseen.

4. Yhdistymisavustuksen ehdoista ja määristä

Kuntarakenneuudistuksen toteuttamiseksi kunnille tarjottaisiin tukea laissa edellytettyjen yhdistymiselvitysten tekemiseen ja niistä aiheutuviin kustannuksiin.

Lisäksi kuntia kannustettaisiin tekemään tarvittavat kuntarakenteen muutokset suuntaamalla kunnille yhdistymisavustusta ja korvaamalla mahdolliset yhdistymisestä johtuvat valtionosuuksien menetykset.

Avustusta voitaisiin maksaa myös uuden kunnan talouden tervehdyttämiselvityksen tekemiseen, jos mukana on kunnan taloutta koskevan selvityspäätöksen täyttävä kunta.

Valtioneuvoston määräämän erityisen kuntajakoselvityksen kustannukset maksettaisiin kuten nykyisinkin valtion varoista.

Yhdistymisavustuksen maksamista jatkettaisiin kuntarakenneuudistukseen liittyvissä vuosien 2014 – 2017 alussa voimaan tulevissa kuntien yhdistymisissä.

Alle 20.000 asukkaan uudelle kunnalle maksettaisiin yhdistymisavustusta vain, jos valtioneuvosto on myöntänyt selvitysalueelle poikkeuksen.

Yhdistymisavustuksen saamisen edellytys on myös se, että kunnat ovat tehneet yhdistymiselvityksen 1.4.2014 mennessä.

Avustusten suuruus olisi sama kuin v. 2013 alussa voimaan tulevissa kuntien yhdistymisissä huomioiden kuitenkin kuntarakenneuudistuksen tavoitteet ja tuen suuruus olisi nykyistä enemmän kytköksissä yhdistyvien kuntien lukumäärään ja uuden kunnan asukasmäärään. Avustuksen kokoluokka olisi 3 – 10 milj. €.

Yhdistymisavustuksen lisäosaa maksettaisiin, jos mukana yhdistymisessä olisi selvityspäätöksen täyttävä kunta tai kuntia.

Yhdistymisavustusten käyttöä ohjattaisiin palvelujärjestelmän kehittämiseen, palveluiden tuottavuuden parantamiseen ja talouden tervehdyttämiseen.

Avustusten käyttöä valvottaisiin osana kunnan talouden ja hallinnon tarkastamista. Valtionosuuskorvausten menetysten korvaamista jatkettaisiin vuosille 2014 – 2019.

Haapajärven kaupungin lausuntona seuraavaa:

Edellä olemme lausuneet kuntarakenneuudistuksen ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen aikataulujärjestyksestä ja viittaamme lausumaamme.

Esitämme lakiluonnosesitykseen yhdistämisavustuksen lisäosan maksamisen ulottamista kaikkiin kriisintyviin kuntiin – ei pelkästään kriisikuntiin.

Yhdistymisavustuksien maksamista voitaisiin etupainottaa jollakin kertoimella, jos kuntarakenneuudistuksen kuntarakennelakiluonnoksessa esitetty aikataulutus toteutuu.

Ei muuta huomautettavaa.

5. Sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien turvaamisesta sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakennetta koskevien linjausten mukaisesti

Ministeriön asettaman työryhmän toimeksiannon lähtökohtina/tavoitteina on se, että sote- tehtävien järjestämis- ja rahoitusvastuu on vahvoilla peruskunnilla. Minimikokoluokka olisi 50.000 – 100.000 asukasta.

Maahan luotaisiin kaksiportainen järjestelmä: Laaja perustaso ja ERVA.

Uuden laajan perustason tehtävänä on järjestää lainsäädännössä kuntien velvoitteeksi säädetty sosiaali- ja terveydenhuolto.

Kuntien ja sote- alueiden yhteistyöstä sovitaan ERVA- alueen sisäisessä yhteistyösopimuksessa.

Sosiaali- ja terveystalve organisoidaan ensi sijassa vastuukuntamallilla, toisena vaihtoehtona on kuntayhtymä.

Vähintään 20.000 asukkaan kunnissa, joilla on riittävä kantokyky (mahdollisuus järjestää itse joitakin peruspalveluita mutta muiden sote- palveluiden saatavuus turvattava kuulumalla sote- alueeseen).

Alle 20.000 asukkaan kunnissa ei ole itsenäistä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuuta, vaan on pakko kuulua sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuualueeseen.

Haapajärven kaupungin lausuntona seuraavaa:

Sen kokoluokan peruskuntia, jotka voisivat itse vastata sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista on lukumääräisesti vähän ja tilanne on sama kuntarakennelain velvoitteitten täyttämisen jälkeenkin.

Pohjois- ja Itä-Suomessa joudutaan pääsääntöisesti muodostamaan joko vastuukuntamallilla tai kuntayhtyminä em. palvelut.

Tämä on vastoin kuntarakennelakiluonnoksen henkeä. Lakiluonnoksessa esitetty tavoite ei sovellu harvaanasutuille, laajapinta-alaisille, pääsääntöisesti alle 10.000 asukkaan kunnista muodostuville Pohjois- ja Itä-Suomen alueille.

Haapajärveä esimerkkinä käyttäen etäisyydet keskussairaaloihin ovat 160 ja 130 km. Päivystysvastaanotot tulevat olemaan jatkossa myös em. etäisyyksien päässä.

Kuntarakenneuudistuksen keskeisiä tavoitteita on vahvistaa kunnallista itsehallintoa ja paikallista demokratiaa. Tavoite toteutuu siellä, missä voidaan

muodostaa vahvoja vähintäänkin 50.000 asukkaan peruskuntia, joilla on sosiaali- ja terveydenhuolto omana toimintanaan. Omalla alueellamme, missä on vaikea muodostaa 50.000 asukkaan kokoluokan kuntia, kannamme huolta lähidemokratian ja omistajaohjauksen säilymisestä.

Pohjois- ja Itä-Suomessa vahvat peruskunnat ovat poikkeus – ei pääsääntö. Vahva kunnallinen itsehallinto ja paikallinen demokratia etäännyvät yhä kauemmaksi kuntalaisista!

Kantokykymittarit huomioiden ratkaisut johtavat maantieteellisesti erittäin suuriin yhteistoiminta-alueisiin.

Asiantuntijalausunnot, mitkä on jätetty huomioimatta tai joita ei ole edes pyydetty, edellyttävät vähintäänkin 200.000 asukkaan väestöpohjan sos.ter.-alueiden muodostamista.

Haapajärven kaupunki esittää lausunnossaan kantokykytekijöihin viitaten maakunnan kokoluokan omaavien sos.ter. kuntayhtymien muodostamista alueellaan (koko Pohjois-Pohjanmaa).

Haapajärven kaupunki näkee kuntarakennemuutoksen etenemisen kannalta keskeisenä muotoutuvien peruskuntien vahvan roolin sote- palveluiden järjestäjänä. Näkemyksemme mukaan ministerityöryhmän linjauksen mukainen sote- integraatio toteutuu vain maakuntakokoluokassa, mutta puhtaaseen kaksiportaiseen järjestelmään olisi mahdollista päästä alueellamme sisällyttämällä ERVAaan toiminnallisuutta keskussairaala- ja yliopistosairaalatasolta.

Jo nykyisin tuotetaan Paras- lainsäädännön mukaisilla sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla peruserikoissairaanhoidon ja erikoissairaanhoidon taseisia palveluita, ja toivomme niitä tuotettavan jatkossakin alueellisten vahvuuksien mullaan.

Tieto tulevista yhteistoiminta-alueista pitää olla käytettävissä ennen kuntarakennelain mukaisten kuntien muodostamista.

Kaupunginjohtaja

Maija-Liisa Veteläinen